

2. Δημόσια οικονομικά

2.1. Εξέλιξη των μεγεθών των Προϋπολογισμών 2017-2018

Ελισάβετ Ι. Νίτση

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός (ΚΠ) του 2017, με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους¹, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, παρουσίασε έλλειμμα 4.267 εκατ. ευρώ ή 2,37% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ)², έναντι 2.810 εκατ. ευρώ ή 1,61% του ΑΕΠ το 2016 και στόχου για έλλειμμα 5.123 εκατ. ή 2,87% του ΑΕΠ σύμφωνα με τον ΚΠ του 2018 (Πίνακας 2.1.1). Να σημειωθεί ότι ο αρχικός στόχος με τον ΚΠ του 2017 ήταν 3.793 εκατ. ευρώ ή 2,1% του ΑΕΠ. Αντίστοιχα το πρωτογενές πλεόνασμα ανήλθε στα 1.941 εκατ. ευρώ ή 1,09% του ΑΕΠ, έναντι 2.778 εκατ. ή 1,59% το 2016 και στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα 877 εκατ. ή 0,49% του ΑΕΠ σύμφωνα με τον ΚΠ του 2018 (Πίνακας 2.1.1). Να σημειωθεί ότι ο αρχικός στόχος με τον ΚΠ του 2017 ήταν 3.793 εκατ. ευρώ ή 2,10%. Σε αυτά τα μεγέθη δεν συμπεριλαμβάνονται η επίπτωση του προγράμματος εξόφλησης υποχρεώσεων παρελθόντων ετών και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Αν συμπεριληφθούν, το πρωτογενές αποτέλεσμα του ΚΠ του 2017 παρουσιάζει έλλειμμα της τάξης των 183 εκατ. ευρώ ή 0,10% του ΑΕΠ, ενώ το ισοζύγιο του θα είναι ελλειμματικό κατά 6.391 εκατ. ευρώ ή 3,58%.

Από την άλλη πλευρά, για το 2018 προβλέπεται από τον ΚΠ του 2018³ πρωτογενές πλεόνασμα της τάξης των 4.257 εκατ. ευρώ, δηλαδή μια σημαντικότερη αύξηση (κατά 2,32 δισ. ευρώ) σε σχέση με το 2017, αλλά και μεγαλύτερο από την πρόβλεψη που είχε γίνει τον Μάιο του 2017 από το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) 2018-2021 κατά 737 εκατ. ευρώ. Τα μεγέθη συμπεριλαμβανομένης της επίπτωσης του προγράμματος εξόφλησης υποχρεώσεων παρελθόντων ετών και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης είναι 4.071

εκατ. ευρώ πρωτογενές πλεόνασμα του ΚΠ ή 2,20% του ΑΕΠ και 3.819 εκατ. ευρώ έλλειμμα του ΚΠ ή 1,75%, αντίστοιχα.

Επιπλέον, τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού του 2017 παρουσιάζονται μειωμένα σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους, καθώς ανήλθαν σε 51.423 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 2,74 δισ. ευρώ ή 5,06%, ενώ υστερούν συγκριτικά με τον στόχο που είχε τεθεί για έσοδα τόσο με τον ΚΠ του 2018, ο οποίος έφτανε τα 52.152 εκατ. ευρώ, δηλαδή μία απώλεια της τάξης των 729 εκατ. ευρώ ή 1,4%, όσο και με το ΜΠΔΣ 2018-2021 που ανερχόταν στα 55.281 δισ. ευρώ, μειωμένα κατά 3,86 δισ. ευρώ ή 6,98%. Επιπλέον, εμφανίζονται μειωμένα και σε σχέση με τον ΚΠ του 2017 που προβλεπόταν να φθάσουν τα 54.529 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 3,11 δισ. ευρώ ή 5,7%. Τα μειωμένα έσοδα οφείλονται κατά κύριο λόγο στην πτώση των εσόδων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Για το 2018 τα καθαρά έσοδα του ΚΠ προβλέπεται να αυξηθούν και να ανέλθουν στα 54.244 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 2,82 δισ. ευρώ συγκριτικά με το 2017, αλλά υπάρχει αναθεώρηση των αναμενόμενων εσόδων από την πρόβλεψη του ΜΠΔΣ 2018-2021, καθώς εμφανίζονται μειωμένα κατά 764 εκατ. ευρώ ή 1,39%.

Πιο αναλυτικά, τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού (ΤΠ) του 2017 ανήλθαν στα 48.973 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση της τάξης του 1 δισ. ευρώ έναντι του 2016, ενώ είναι αυξημένα κατά 258 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΚΠ του 2018. Αντίθετα, υπολείπονται κατά 904 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ και 596 εκατ. ευρώ έναντι του ΚΠ του 2017. Τα έσοδα του ΤΠ παρουσιάζονται μειωμένα σε σχέση με το 2016 παρά την αύξηση των εσόδων από αποκρατικοποιήσεις κατά 1,5 δισ. ευρώ λόγω της σημαντικής αύξησης των επιστροφών εσόδων, που ανήλθαν στα 5.577 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 2,31 δισ. ευρώ ή 70,9%. Αντίθετα, η καταβολή των τόκων, που ανήλθε στα 6.208 εκατ. ευρώ, είναι αυξημένη κατά 626 εκατ. ευρώ ή 11,21% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2016, όπως και έναντι του στόχου του

1. Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2017, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2018.

2. Με βάση την πρόβλεψη του ΑΕΠ για το 2018 από τον ΚΠ του 2018.

3. Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2018, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2017.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1.1 Στοιχεία των Κρατικών Προϋπολογισμών, εκατ. € σε τροποποιημένη ταμειακή βάση

	2016		2017		2018	
	Πραγμ.	Πραγμ.	Εκτίμηση Προϋπολογισμού 2018	Εκτίμηση ΜΠΔΣ 2018-2021	Πρόβλεψη Προϋπολογισμού 2018	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ 2018-2021
Κρατικός Προϋπολογισμός						
Καθαρά έσοδα	54.161	51.423	52.152	55.281	54.244	55.008
Δαπάνες	56.970	55.690	57.265	56.594	55.188	56.104
Τακτικός Προϋπολογισμός						
Καθαρά έσοδα	49.982	48.973	48.715	51.664	50.374	51.273
- Τακτικά Έσοδα	52.336	52.330	52.055	52.055	51.001	52.938
Άμεσοι φόροι	21.839	20.622	20.288	20.288	20.415	21.453
Έμμεσοι φόροι	25.680	26.942	26.917	26.917	26.443	27.502
Απολήψεις από Ε.Ε.	415	388	510	510	523	321
Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	4.402	4.378	4.340	4.340	3.620	3.662
- Μη τακτικά έσοδα	429	350	694	694	273	283
- Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	106	1.542	1.542	1.542	1.110	1.121
- Επιστροφές εσόδων ⁹	3.263	5.577	5.577	3.324	3.289	3.383
Δαπάνες	50.683	49.740	50.515	57.265	49.345	49.354
- Πρωτογενείς δαπάνες	45.095	43.532	44.514	44.194	43.454	43.454
Αποδοχές και συντάξεις	18.065	12.143	12.217	12.366	12.540	12.540
Ασφάλιση, περίθαλψη, κοινωνική προστασία	15.630	21.331	21.397	20.268	20.210	19.649
Λειτουργικές και λοιπές δαπάνες	5.309	5.388	5.813	5.704	5.754	5.294
Αποδιδόμενοι πόροι	3.248	3.049	3.108	3.119	3.119	3.395
Αποθεματικό	0	0	346	1.000	1.000	1.000
- Τόκοι	5.582	6.208	6.000	5.650	5.550	5.900

ΠΔΕ									
Έσοδα	4.178	2.449	3.427	3.427	4.155	3.735	3.380		
Δαπάνες	6.288	5.950	6.750	6.750	6.750	6.750	7.300		
Ταμειακό Πρωτογενές Αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού¹	2.778	1.941	877	877	3.793	4.257	3.520		
% ΑΕΠ	1,59%	1,09%	0,49%	0,48%	2,10%	2,30%	1,87%		
Ταμειακό Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού²	-2.810	-4.267	5.123	-5.123	-1.757	-943	-2.280		
% ΑΕΠ	-1,61%	-2,39%	2,87%	-2,83%	-0,97%	-0,51%	-1,21%		
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA^{1,2}	-1.073	-183	1.356	2.580	2.431	4.071	5.124		
% ΑΕΠ	-0,62%	-0,10%	0,76%	1,42%	1,34%	2,20%	2,73%		
Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA^{1,2}	-6.660	-6.391	-5.144	-3.970	-3.819	-3.229	-1.876		
% ΑΕΠ	-3,82%	-3,58%	-2,88%	-2,19%	-2,11%	-1,75%	-1,00%		
ΑΕΠ	174.199	178.579	180.817	178.579	181.204	184.691	187.745		

Πηγές: Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2017 και 2018, Υπουργείο Οικονομικών, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021, Υπουργείο Οικονομικών, Μάιος 2017.

Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Πορεία Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού 2017, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2018.

Σημειώσεις:

1. Έλλειμμα (-)/Πλεόνασμα (+).
2. Τα στοιχεία περιλαμβάνουν την επίπτωση του προγράμματος εξόφλησης υποχρεώσεων παρελθόντων ετών και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης.
3. Εξαιρούνται οι επιστροφές από το πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων σφαιλών.

ΚΠ του 2018 κατά 208 εκατ. ευρώ ή 3,47%, του ΜΠΔΣ κατά 558 εκατ. ευρώ ή 9,88%, και του ΚΠ του 2017 κατά 658 εκατ. ευρώ ή 11,86%. Για το 2018 προβλέπεται τα έσοδα του ΤΚ να ανέλθουν στα 50.509 εκατ. ευρώ, αυξημένα σε σχέση με το 2017 κατά 1,54 δισ. ευρώ ή 3,14%. Η αύξηση αυτή αναμένεται να προέλθει από τη μείωση της επιστροφής φόρων.

Από τη άλλη πλευρά όμως, ο ΚΠ του 2017 εμφανίζει μείωση των δαπανών του, καθώς αυτές ανήλθαν στα 55.690 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 1,28 δισ. ευρώ ή 2,25% έναντι του 2016, ενώ είναι σαφώς λιγότερες και έναντι των στόχων που είχαν τεθεί τόσο από το ΜΠΔΣ, που προβλεπόταν να ανέλθουν στα 55.281 εκατ. ευρώ μειωμένες κατά 904 εκατ. ευρώ ή 1,6%, όσο και από τους Προϋπολογισμούς του 2018 και του 2017, καθώς δαπανήθηκαν λιγότερα 1,58 δισ. ευρώ ή 2,75% και 596 εκατ. ευρώ ή 1,06%, αντίστοιχα. Η μείωση αυτή των δαπανών οφείλεται στη σημαντική μείωση των μισθών και των συντάξεων με τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση και την περικοπή των συντάξεων μέσα στο 2017, που αντισταθμίζει την αύξηση κατά 36,5% των δαπανών για την ασφάλιση. Για το 2018 αναμένεται μια σχετική σταθεροποίηση, με μικρή καθοδική τάση, των δαπανών, καθώς αναμένεται σταθεροποίηση του κονδυλίου που προορίζεται για μισθούς και συντάξεις και πτώση για την κοινωνική ασφάλιση.

Πιο αναλυτικά, οι δαπάνες του ΤΠ του 2017 που ανήλθαν στα 49.740 εκατ. ευρώ, παρουσίασαν μείωση της τάξης του 943 εκατ. ευρώ ή 1,86% έναντι του 2016, ενώ ήταν λιγότερες κατά 775 εκατ. ευρώ ή 1,53% έναντι του στόχου του ΚΠ του 2018 και κατά 7,53 δισ. ευρώ ή 13,14% από τον στόχο του ΜΠΔΣ. Συγκριτικά με τον ΚΠ του 2017, οι δαπάνες του ΤΠ εμφανίζονται αυξημένες κατά 395 εκατ. ευρώ ή 0,8%. Η μείωση των δαπανών του ΤΠ οφείλεται τόσο στη μείωση των πρωτογενών δαπανών όσο και του ΠΔΕ. Οι πρωτογενείς δαπάνες ανήλθαν στα 43.522 εκατ. ευρώ, και εμφανίζονται μειωμένες έναντι του 2016

κατά 1,56 δισ. ευρώ ή 3,47%, κατά 662 εκατ. ευρώ ή 1,5% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ και κατά 982 εκατ. ευρώ ή 2,21% έναντι του ΚΠ του 2018. Αντίθετα, η καταβολή των τόκων, που ανήλθε στα 6.208 εκατ. ευρώ, είναι αυξημένη κατά 626 εκατ. ευρώ ή 11,21% έναντι του 2016, όπως και έναντι του στόχου και του ΚΠ του 2018 κατά 208 εκατ. ευρώ ή 3,47%, του ΜΠΔΣ, κατά 558 εκατ. ευρώ ή 9,88%, και του ΚΠ του 2017 κατά 658 εκατ. ευρώ ή 11,86%. Για το 2018 προβλέπεται περαιτέρω μείωση των δαπανών του ΤΠ, που αναμένεται να ανέλθουν στα 48.438 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 1,3 δισ. ευρώ ή 2,62% σε σχέση με το 2017 και 913 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο που είχε τεθεί από το ΜΠΔΣ. Η μείωση αυτή αναμένεται να προέλθει από τις πρωτογενείς δαπάνες κατά 294 εκατ. ευρώ ή 0,68% και τους τόκους κατά 1 δισ. ευρώ ή 16,24%.

Από τα παραπάνω είναι σαφές ότι ο Τακτικός Προϋπολογισμός του 2017, σε ταμειακή βάση, είναι πολύ κοντά στον στόχο που είχε τεθεί με τον Προϋπολογισμό του 2018. Όμως, το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων παρουσιάζει αποκλίσεις, καθώς, όπως και σε άλλα έτη, αποτέλεσε το εργαλείο εξισορρόπησης/επίτευξης των στόχων που είχαν συμφωνηθεί στο πλαίσιο της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης. Ωστόσο, τόσο ο αρχικός σχεδιασμός που είχε γίνει με τον Προϋπολογισμό του 2017, καθώς και σε πολύ μικρότερη κλίμακα το ΜΠΔΣ 2018-2021, παρουσιάζουν σημαντικότερες αποκλίσεις, γεγονός που δείχνει ακριβώς την προσπάθεια προσαρμογής στα συμφωνηθέντα σε κάθε αξιολόγηση του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής το 2017. Αναφορικά με τον Προϋπολογισμό του 2018 η επίτευξη του στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα, σε όρους Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, ύψους 3,5% του ΑΕΠ, αναμένεται από το Υπουργείο Οικονομικών, με βάση τις εκτιμήσεις για το ΑΕΠ και την προγραμματισμένη οικονομική πολιτική, να μην αποτελέσει πρόβλημα, καθώς προβλέπεται πλεόνασμα ύψους €7.716 εκατ. ή 4,2% του ΑΕΠ.